WIKIPEDIA

Nahuatl

Gikan sa Bikol Sentral na Wikipedia, an talingkas na ensiklopedya

An **Nahuatl**, (/ˈnɑːwɑːtəl/;[5] Nahuatl pronunciation: [ˈnaːwatɬ], kun sayodon, 'nawats') sarong lenggwahe sa Mehiko Sentral, sa komun na arapodan sinasabing Aztec,[4] yaon sa lindong kan Uto-Aztecan na pamilya nin mga tataramon. Magkapipirang mga lenggwaheng Nahuatl na magkaaragidan an tinataram nin ginagaom 1.5 milyon kan banwang Nahua, na kadakulan yaon nag'eerok sa Mehiko Sentral. Gabos ining magkaaragidan na lenggwaheng Nahuatl tal na tubo sa Mesoamerika.

An tataramon na ini tinataram na sa Mehiko Sentral poon pa kan ika-7ng siglo. Iyo ini an lenggwahe kan mga Aztec na dominado an kahiwasan kan Mehiko Sentral durante kan Periodo Late Postclassic sa historya kan Mesoamerika. Sa mga siglong dai pa nadatong an Espanyol, an Imperyong Aztec naglakop na gayo sa Mehiko Sentral asin an lenggwahe kaini nakaimpluensyang maray sa mga residente kan Tenochtitlan na nagin lenggwaheng prestihyoso sa lugar na idto asin iyo an nangingimbabaw sa Mesoamerika. Kan makalaog an alpabetong Latin sa Amerika, an Nahuatl nagbu'kad nanggad asin nagin sarong lenggwaheng literaryo asin dakul na kasaysayan, mga gramar, mga obra nin rawitdawit, mga dokumento administratibo, asin pagsonson nasusurat na igdi durante kan ika-16 abot ika-17ng siglo.[5] An lenggwahengn ini batay sa Nahuatl nin Tenochtitlan inapod nang Nahuatl Klasiko asin iyo an naadalan na gayo asin pinaka-dokumentadong lenggwahe.

Nahuatl	
Aztec Nāhuatl, Nāhuatlahtōlli, Mēxihcatlahtōlli, Mācēhuallahtōlli, Mēxihcacopa	
 Nahua'ng babae sa *Florentine Codex*. An speech scroll nagmomostra na an babae nagtataram.	
Katutubo sa	Mexico
Rehiyon	Estado nin Mehiko, Puebla, San Luis Potosi, Veracruz, Hidalgo, Guerrero, Morelos, Tlaxcala, Oaxaca, Michoacán, Chihuahua, Durango, asin mga imigrante sa Estados Unidos, El Salvador, Guatemala, asin Kanada
Katutubo	Mga banwang Nahuan
Katutubong mga paratataram	1,740,000 (2010)
Pamilya nin Tataramon	Uto-Aztecan ▪ Nahuan ▪ **Nahuatl**
Amay na porma	Proto-Nahuan
Mga Diyalektos	Western Peripheral Nahuatl Eastern Peripheral Nahuatl Huasteca Nahuatl Central Nahuatl languages
Opisyal na estado	
Opisyal na tataramon sa	Mehiko (through the General Law of Linguistic Rights of Indigenous Peoples)[1]
Sa regulasyon kan	Instituto Nacional de Lenguas Indígenas[2]
Mga kodigo nin tataramon	
ISO 639-2	nah (https://www.loc.gov/standards/iso639-2/php/langcodes_name.php?code_ID=313)
ISO 639-3	nci Classical Nahuatl For modern varieties, see Nahuan languages
Glottolog	azte1234 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/azte1234) Aztec[3]

Pag'abot kan Espanyol

An kolonyalismo nagdara kan mga Espanyol sa Amerika asin nangyari an pagsarabatan kan mga lenggwahe sa Mesoamerika asin kan lenggwahe kan tagakolonya. Gibo kan an bugtak kan Nahuatl medyo api asin an Espanyol nakakapangimbabaw, nagresulta sa paghira sa modernong Nahuatl asin an mga kaaragidan kaini, mala ta dakulon na mga katagang Espanyol an nakalaog sa Nahuatl asin man nagkaigwa nin mga bagong sintaktikong konstruksyon asin gramatikal na mga kategorya. Totoo, dakul man an nakalaog mga katagang Nahuatl sa Espanyol orog na idtong mga pangaran kan mga tinanom, mga hayop asin iba pa, na tal nagtalubo sa Latin Amerika, asin sa ibang mga lenggwahe kan kinaban paagi sa pagbulos hale sa Espanyol pasiring sa ibang mga tataramon sa Europa siring kan mga Nahuatl na kataga na yaon sa Ingles arog kan "avocado", "chayote", "chili", "chocolate", "atlatl", "coyote", "peyote", "axolotl" saka "tomato" asin iba man ngane kaini nasubli kan mga lenggwahe sa Filipinas pero direkta nakua sa Espanyol arog kan "kamatis", "tsiko", "tsokolate", "abukado", "kakaw", "kamote", "mais", "achuete", "marijuana", "sakate", "sili", "pitaka", "tyangge", asin "tisa".[6][7]

Sa presente, an magkaaragidan na mga Nahautl na mga tataramon tinataram sa mga warak-warak na komunidad, kadaklan kaini sa Mehiko Sentral asin sa mga kosa; igwang pagkairiba sa mga magkaaragidan na mga dila, na kun minsan ngane dai magkasinarabotan. Sa mga magkaaragidan na mga tinataram, an Huasteca Nahuatl igwa nin sarong milyon na paratataram asin ini an pinakagamit. Gabos ining mga magkaaragidan na Nahuatl napairarom sa magabat na impluensya nin Espanyol. Mayo sa mga modernong Nahuatl an nakakaagid na sa Nahuatl Klasiko alagad idtong yaon sa palibot asin sa laog kan M Valley of Mexico mas nakaka'agid kisa idtong yaon sa hararayo igdi.

Susog sa Ley General de Derechos Linguisticos de los Pueblos Indigenas ("An Mga Linggwistikong Katanosan kan mga Banwang Tal") na pinari'gon kan taon 2003, an Nahuatl asin an 63 na mga lenggwaheng tal sa Mehiko minimidbd "lenguas nacionales" duman sa mga rona kun saen ini tinataram, kapantay sa estado an Espanyol sa laog kan saindang rona.[8][9][10][11]

Toltolan

1. "General Law of Linguistic Rights of Indigenous Peoples" (https://web.archive.org/web/20080611011220/http://www.diputados.gob.mx/LeyesBiblio/pdf/257.pdf) (in Spanish). Archived from the original (http://www.diputados.gob.mx/LeyesBiblio/pdf/257.pdf) on 11 June 2008. https://web.archive.org/web/20080611011220/http://www.diputados.gob.mx/LeyesBiblio/pdf/257.pdf.
2. "Instituto Nacional de Lenguas Indígenas homepage" (http://www.inali.gob.mx/). http://www.inali.gob.mx/.

3. *Hammarström, Harald; Forkel, Robert; Haspelmath, Martin, eds. (2017). "Aztec" (http://glottolog.org/resource/languoid/id/azte1234). Glottolog 3.0. Jena, Germany: Max Planck Institute for the Science of Human History.*
4. http://glottolog.org/resource/languoid/id/azte1234 Kinua 17-10-15
5. http://www.indiana.edu/~liblilly/etexts/nahuatl/Kinua 17-10-15
6. https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Spanish_words_of_Nahuatl_origin Kinua 18-10-15
7. http://www.translationdirectory.com/glossaries/glossary234.php#Animals Kinua 18-10-15
8. http://cvc.cervantes.es/lengua/esletra/pdf/04/045_giovine.pdf Ki9nua 18-10-15

Mga lugar kun saen pinagtataram an Nahuatl (pinutian)

Codex Floretino. Nakasurat sa alpabetong Latin an mga tataramon sa Nahuatl

9. https://web.archive.org/web/20130921054016/http://www.nacionmulticultural.unam.mx/Edespig/diagnostico_y_perspectivas/leyes_declaraciones Kinua 18-10-15
10. http://www.inegi.org.mx/rne/docs/Pdfs/Mesa5/20/EnriqueNava.pdf Kinua 18-10-15
11. http://www.bookfinder4u.com/detail/3110185970.html Kinua 18-10-15

Sarong tamboan an artikulong ini. Makakatabang ka sa Wikipedia sa pagpoon (https://bcl.wikipedia.org/w/index.php?title=Nahuatl&action=edit) kaining pahina.
